

Gregori o la resistència comunista

Poca gent com Gregori López Raimundo ha simbolitzat a Catalunya la resistència del comunisme catalans contra la dictadura de Franco. La seva mort, a 93 anys, representa en molts aspectes la desaparició d'un dels símbols més emblemàtics dels temps heroics de la història del Partit Socialista Unificat de Catalunya.

Els anys compresos entre la mítica vaga dels tramvies de 1951 i el restabliment de la democràcia el 1977 van convertir el PSUC, amb Gregori López Raimundo al capdavant, en el *partit* de referència de la lluita antifranquista. Gregori havia nascut a Tauste, a Aragó, l'any 1914, i va traslladar-se a Barcelona a fi de perfeccionar el seu ofici de sastre –a banda de l'atracció per la seva afeció pel Barça– poc després de la proclamació de la República. Influït pel seu germà Antonio, treballador de banca i sindicalista, amb qui va estar molt unit, aviat s'afilià a la UGT i va passar a militar a les Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya quan es constituïren, a principi de 1936, uns mesos abans de la fundació del PSUC. Membre del comitè de Barcelona en esclatar la Guerra Civil, aviat va destacar en els òrgans de direcció de les Joventuts i quan, l'agost de 1937, se celebrà la conferència nacional de les JSUC, en fou elegit membre del Comitè Nacional i posteriorment formà part del Secretariat, càrrec que ja no va abandonar fins al moment en què va passar a assumir responsabilitats al PSUC. Participà també a la guerra com a comissari a la caserna Voroiïlov i al front.

Però amb la derrota, a partir de 1939, vingué l'exili, que passà a França, primer, i més tard a Mèxic. Tanmateix, Gregori no era un militant per a viure al marge de les lluites contra el règim que havia imposat una fèrria dictadura. I a partir de 1947 tornà a Catalunya per dirigir la lluita clandestina del PSUC contra el franquisme.

Vaga de tramvies i processament. Eren anys en què la fi de la guerra mundial, amb la derrota d'Alemanya i Itàlia, els aliats de Franco, havia desvetllat nombroses expectatives entre l'oposició democràtica i el conjunt dels republicans espanyols, esperançats amb una intervenció aliada contra Franco. Per aquesta raó, des de 1944 s'havien intensificat les activitats del conjunt de les organitzacions

polítiques i sindicals clandestines i havia aparegut també la guerrilla anti-franquista. Però justament l'any 1947, amb l'inici de la guerra freda a l'àmbit internacional, es féu evident la manca de voluntat dels aliats de dur a terme cap acció efectiva contra Franco, i el règim va intensificar la repressió.

La vaga dels tramvies del març de 1951 –seguida de la primera vaga general que Catalunya va viure contra el franquisme– va propiciar l'ocasió perquè el règim allunyés definitivament el risc involucionista. Gregori i 33 militants més del PSUC –també molts d'algunes altres organitzacions– foren detinguts per la policia, acusats d'haver organitzat el moviment vaguístic del mes de març. La presó del dirigent comunista fou dura, patí tortura i, finalment, fou jutjat per un tribunal militar el juliol de 1952, davant una enorme expectació internacional. A començament dels anys 50 el franquisme aspirava a un reconeixement internacional progressiu, en un moment en què s'anava estenent la guerra freda. Per aquesta raó, l'any 1954 Gregori fou excarcerat i expulsat del país. Eren els anys de la travessa del desert que, després de la vaga de 1951, va haver de suportar el conjunt de l'oposició antifranquista.

Els anys heroics. Però el nou exili de Gregori va durar pocs anys. Ho havia escrit ell mateix un temps abans: “El PSUC no serà un partit d'emigració, el PSUC serà un partit de lluita que considerarà essencial l'organització dins de Catalunya.” Responsable en bona mesura de la direcció del partit des de 1956, l'any 1961 va decidir de retornar a Catalunya, on va viure clandestinament, combinant les estades aquí amb viatges a l'estranger. Foren els anys de l'aparició dels grans moviments de masses a Catalunya contra el franquisme, de les mobilitzacions obreres i estudiantils que qüestionaven, com més anava més, l'existència de la dictadura. Foren els anys de glòria del PSUC, quan es convertí en la columna vertebral de bona part de les lluites de l'oposició i apareixia com una organització indispensable. Foren els anys també en què els comunistes espanyols i bona part dels catalans es començaven a distanciar del règim

“El PSUC no serà un partit d'emigració, sinó un partit de lluita que considerarà essencial l'organització dins de Catalunya”

soviètic –que l'agost de 1968 havia envaït Praga–, com a la dècada anterior havien acceptat les revisions del període stalinista. I es començava a parlar d'*eurocomunisme*.

Gregori va fer un paper important en aquesta nova etapa. El 1965 assumia la secretaria general del PSUC i la seva presència tan sovintejada a l'interior del país li conferia una aurèola mítica. L'any 1973 Raimon li va dedicar aquella cançó amb uns versos que continuen essent imprescindibles:

“T'he conegut sempre igual com ara, els cabells blancs, la bondat a la cara, els llavis fins dibuixant un somriure d'amic, company, conscient del perill.”

La seva presència els darrers anys de la vida de Franco, en plena descomposició del franquisme, va servir per a animar una oposició que semblava que anava guanyant la legalitat fins i tot en vida de Franco. Amb tot, Gregori va tornar a ésser detingut a les darreries de 1976 quan, un cop ja mort Franco, el país vivia la transició

Fins al darrer moment va mantenir, ja malalt, una vida intel·lectual molt activa, amb projectes editorials i reconeixements

cap a un sistema de parlamentarisme democràtic.

Els anys de la desunificació.

Amb l'assoliment de la democràcia, va canviar la militància del dirigent que s'havia fet vell sota el franquisme. Per bé que fou elegit diputat pel PSUC a les eleccions del 15 de juny de 1977 i renovà l'acta de diputat el 1979 i el 1982, al congrés del mes d'octubre de 1977 va abandonar la secretaria general del partit –va cedir el testimoni a Antoni Gutiérrez Díaz– i passà a ésser-ne el president. Però el PSUC era molt a prop d'unes profundes escissions i ruptures polítiques. L'hegemonia de l'eurocomunisme i el distanciament de l'URSS no satisfien alguns dirigents i militants comunistes que continuaven veient la Unió Soviètica com un referent inevitable. La invasió soviètica de l'Afganistan, el 1979, va acabar essent el pretext perquè s'aprofundissin les diferències i el 1981 els *pro-soviètics* fossin expulsats del PSUC. Gregori va continuar a la presidència del PSUC fins l'any 1985. A partir d'aquell moment va distanciar-se dels òrgans de direcció. Encara va participar a Iniciativa per Catalunya, quan aquesta plataforma política va constituir-se el 1987, però en el decurs dels anys 90, quan el PSUC havia sofert un procés d'hivernació, Gregori, com alguns altres dirigents històrics del partit, es va començar a neguitejar; a les darreries de 1996 va ser un dels promotors del *Manifest pel PSUC* que va culminar en la creació del PSUC Viu a partir de 1997. Una nova escissió.

Aquests foren anys, però, en què Gregori va voler deixar constància del seu pas per la història i va publicar en dos volums les seves memòries, titulades *Primera clandestinidad*. I fins a l'últim moment va mantenir, ja malalt, una vida intel·lectual molt activa, amb projectes editorials inclosos, que combinava amb els reconeixements que tot sovint rebia d'una societat que no oblidava el paper que Gregori, entre molts més milers de persones, havia tingut perquè Catalunya i Espanya haguessin pogut escapar d'una fèrria dictadura.

Pelai Pagès